



Holbergsgade 6  
DK-1057 København K

T +45 7226 9000  
F +45 7226 9001  
M sum@sum.dk  
W sum.dk

Folketingets Sundheds- og Ældreudvalg

Dato: 30-05-2017  
Enhed: JURPSYK  
Sagsbeh.: DEPFRE  
Sagsnr.: 1702401  
Dok. nr.: 358616

Folketingets Sundheds- og Ældreudvalg har den 23. marts 2017 stillet følgende spørgsmål nr. 702 (Alm. del) til sundhedsministeren, som hermed besvares endeligt.

Spørgsmål nr. 702:

”Ministeren bedes – gerne ved konkrete eksempler – redegøre for afgrænsningen af, hvornår en patient, der ikke er uafvendelig døende, kan få afbrudt allerede igangsat behandling, uden at det efter gældende regler vil blive betragtet som drab på begæring.”

Svar:

Efter sundhedslovens § 15, stk. 1, må ingen behandling indledes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov eller af §§ 17-19. Hovedreglen efter sundhedsloven er, at habile patienter har selvbestemmelsesret og kan frasige sig fortsat behandling. Reglerne betyder, at en patient kan kræve en allerede iværksat behandling afbrudt, i princippet også selv om behandlingen er livsnødvendig. Det fremgår desuden specifikt af sundhedslovens § 25, stk. 1, at en uafvendeligt døende patient kan afvise behandling, der kun kan udskyde dødens indtræden.

En *ikke-ufvendeligt* døende patient har i princippet samme mulighed. Dette gælder dog ikke, hvis afbrydelse af behandlingen vil føre til, at patienten umiddelbart efter afbrydelsen afgår ved døden. Dette vil efter omstændighederne kunne betragtes som drab på begæring. En læge, der efterkommer et sådant ønske, vil derfor kunne ifalde strafansvar for overtrædelse af straffelovens § 239 om drab på begæring.

Styrelsen for Patientsikkerhed oplyser i forhold til straffelovens § 239 – som henhører under justitsministeren – at det er antaget, at det er strafbart for en læge at afbryde en behandling efter patientens begæring, hvis dette vil bevirke, at patienten umiddelbart eller meget kort tid herefter afgår ved døden. Undtaget herfra er tilfælde, hvor en behandling efter en lægelig vurdering er udsigtsløs, fordi den blot vil forlænge en igangværende dødsproces.

Styrelsen oplyser, at problemstillingen er behandlet i betænkning nr. 1184 fra 1989 om afkald på livsforlængende behandling (livstestamenter mv.), herunder særligt følgende:

(Side 51):

*”Ofte vil afbrydelsen af en livsforlængende behandling eller af et livsforlængende behandlingsforløb indebære en egentlig aktiv adfærd fra den behandlede læges side eller fra andet plejepersonales side efter lægens anvisning. Således vil f.eks. afbrydelse af en kontinuert væskebehandling eller udtagelse af*

*respirator indebære en aktiv adfærd fra den behandlende læges eller plejepersonalets side, hvorimod undladelsen af at påbegynde den samme behandling principielt ville have haft karakter af et rent passivt forhold. Det må antages, at denne aktive adfærd - alt andet lige - vil skærpe den strafferetlige vurdering i forhold til tilfælde, hvor det udviste forhold består i ren passivitet.”*

(Side 57):

*”I de tilfælde, hvor en imødekomme af patientens anmodning umiddelbart eller i løbet af meget kort tid vil føre til, at patienten afgår ved døden, synes det - alt andet lige - særligt nærliggende at antage, at der foreligger en handling, der er omfattet af straffelovens § 239 om drab efter begæring. I de tilfælde, hvor en afbrydelse af den livsforlængende behandling ikke umiddelbart vil medføre patientens død, og hvor lægens afbrydelse af behandlingen på eget initiativ muligt i praksis (alene) vil udgøre en tilsidesættelse af lægens hjælpepligter efter straffelovens § 250 (eller eventuelt blot efter straffelovens § 253 og lægeloven), kan det derimod formentlig antages, at en anmodning om afbrydelse af behandlingen fra en voksen, habil patient ofte vil medføre bortfald af lægens hjælpepligt.”*

Det bemærkes, at det vil bero på en konkret vurdering i en potentiel straffesag, om en læges afbrydelse af en konkret behandling på begæring af patienten vil være strafbart efter straffelovens § 239.

Som en undtagelse til forbuddet om, at afbrydelse ikke må føre til, at patienten umiddelbart efter afbrydelsen afgår ved døden, kan endvidere henvises til de såkaldte *”forudsigelige situationer i et behandlingsforløb”*. Disse situationer, som er beskrevet i det notat, som tidligere er oversendt til udvalget og vedlagt mit samtidige svar på spm. 700 (alm. del), er behandlet i vejledning nr. 33 af 11. april 2012 om forudgående fravalg af livsforlængende behandling, herunder genoplivningsforsøg, og om afbrydelse af behandling, afsnit 6 og vejledning nr. 9025 af 17. januar 2014 om fravalg af livsforlængende behandling, herunder genoplivningsforsøg, og om afbrydelse af behandling uden for sygehuse, afsnit 9:

*”Hvis en patient i forbindelse med en aktuel behandling på fyldestgørende grundlag har tilkendegivet et ønske om, at behandlingen skal ophøre, når en forudsigelig situation i sygdomsforløbet indtræder, skal dette respekteres. Det gælder også, selvom patienten efterfølgende i det aktuelle behandlingsforløb bliver bevidstløs.*

*En sådan forudsigelig situation kan foreligge, hvis der f.eks. er tale om ophør med respiratorbehandling af en borger med amyotrofisk lateralsklerose (ALS), der selv har ønsket at blive respiratorbehandlet i en periode og har aftalt forløbet med den behandlingsansvarlige læge, dvs. hvornår respiratorbehandlingen skal ophøre. I en konkret sag har Sundhedsstyrelsen således udtalt: ‘Sundhedsstyrelsen forudsætter, at patienten i forbindelse med iværksættelse af respiratorbehandling og sin tilkendegivelse om, at respiratorbehandling skal ophøre på et bestemt stadium (af sygdomsforløbet), er blevet fyldestgørende informeret som grundlag for sin beslutning. Patientens tilkendegivelse - forud for iværksættelse af respiratorbehandling - om, at behandlingen skal ophøre*

*på et bestemt stadium (af sygdomsforløbet) er en udøvelse af patientens selvbestemmelsesret. En sådan tilkendegivelse skal respekteres, også selv om dette medfører dødens indtræden'."*

Med venlig hilsen

Ellen Trane Nørby / Frederik Rechenback Enelund